

מאמר מלחמת עמלק

(א א א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם וּגּוֹ', מ"ט
ב יְהוָה אֱגִיד קְרָבָא ג' וְלֹא מִן שְׂאֵר עַמָּא. אֲלֵא בְּגִין דְּעַמְלָק אָתָּא עֲלֵיהּ, עַל
הַהוּא חוּבָא דְשַׁבְתָּא דְלֹא נְטָרִין לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְעָרוּ חוּז"ל, אֲלֵמְלִי נְטָרוּ יִשְׂרָאֵל
שַׁבְתָּא קָמָא, לֹא שְׁלֵטָא בְּהוּ אוּמָה וְלִשׁוֹן. מַה פְּתִיב ד' וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יֵצְאוּ מִן הָעַם לְלָקֵט וְלֹא מְצָאוּ, וּכְתִיב וַיֵּבֵא עַמְלָק.

(ב) וַיִּתֵּן רְזָא דְמַלְהָ, כַּד פְּקִיד לִוְן קב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְהָ עַל שַׁבְתָּא, בְּגִין
דְּאַתְיָא מִדַּת דִּינָא לְקַטְרָגָא עַל הַהוּא חוּבָא דְצַדִּיק דְזַבְּינּוּ לֵיהּ, דְּאִיְהוּ לְקַבִּיל
יּוֹמָא דְשַׁבְתָּא, וְאִינּוֹן אֲפִיקוּ לֵיהּ לְחוּל, אָמַר קב"ה, הָא אֵית לִוְן רְפוּאָה לְהַהוּא
חוּבָה, אִי אִינּוֹן נְטָרִין לִיּוֹמָא דְשַׁבְתָּא, דְּאִיְהוּ לְקַבִּיל צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהִינּוּ

חלופי גרסאות

א בדפו"י ל"ג מן ויאמר עד מ"ט. ב נ"א ל"ג יהושע
(קראקא). ג נ"א מוסיף לא משה ולא שאר (קראקא).
ד נ"א והא (קראקא).

מסורת זוהר

(א) (שמות יז) הקסה"ז אות קא ח"ב סה: סו. ח"ג קנח:
(ב) (שם טז).

מלחמת עמלק

מִן הָעַם לְלָקוֹט וְלֹא מְצָאוּ. וּכְתוּב אַחֲרָיו,
וַיֵּבֵא עַמְלָק.

(ב) וַיִּתֵּן רְזָא דְמַלְהָ וכו': וּבּוֹא וּרְאֵה
סוּד הַדְּבַר, כְּשִׁצּוּהָ לְהֵם הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְהָ,
עַל הַשַּׁבַּת, מִשּׁוּם שְׂבָאָה אוּ מַדַּת הַדִּין לְקַטְרָג
עַל אוֹתוֹ עוֹן שִׁמְכְרוּ אֶת הַצַּדִּיק, יוֹסֵף, שֶׁהוּא
כְּנַגְדֵי יוֹם הַשַּׁבַּת, וְהֵם הוֹצִיאֻהוּ לְחוּל. כִּי
מְכַרְוָה לְמַצְרַיִם, אָמַר הַקַּב"ה, הֲנֵה יֵשׁ רְפוּאָה
לְאוֹתוֹ עוֹן, אִם הֵם שׁוֹמְרִים אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת,
שֶׁהוּא

הפולם

מאמר

מאמר מלחמת עמלק

(א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ וּגּוֹ':
שׁוּאֵל, מַה הַטַּעַם, שִׁיְהוּשַׁע עָשָׂה הַמְּלַחְמָה,
וְלֹא אַחַר מַהֲעַם. וּמִשִּׁיב, אֲלֵא מִשּׁוּם שֶׁעַמְלָק
בֹּא עֲלֵיהֶם עַל הָעוֹן שֶׁלֹּא שִׁמְרוּ אֶת הַשַּׁבַּת,
כְּמוֹ שֶׁהִעִירוּ חוּז"ל, אִם שִׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשַּׁבַּת הַרְאִשׁוֹנָה, לֹא הִיתָה שׁוֹלֵטָת בְּהֵם אוּמָה
וְלִשׁוֹן. מַה כְּתוּב, וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יֵצְאוּ
(דפו"י דף ל' טור א')

ב זהר בשלח חדש

דְּכַתִּיב וַיִּזְרְהוּ ה' עַץ. עַץ חַיִּים, דִּנְטְרוֹן יוֹמָא דְשַׁבְּתָא. וַאֲיִנוֹן אַחִילוּ לֵיהּ, כְּדִין וַיְבֵא עֲמֶלֶק.

ג) בְּהֵימָא שַׁעְתָּא, א"ל מִשֶּׁה לִיהוֹשֻׁעַ, פּוֹק י אַגַּח קִרְבָּא בְּעֲמֶלֶק, דְּהָא לָךְ חֲזָא, בְּגִין דְּאַתְּ בַּר בְּרִיה דְּהָהוּא צְדִיק, וְאִיהוּ בְּהָהוּא חוֹבָא אֲתִי עֲלֵךְ. וְאִי לֹא אֲשַׁתְּכַח מְקַטְרָגָא לֵיהּ לְעֲמֶלֶק, מַחֲלָקִיה וּמִבְּנוֹי דְּהָהוּא צְדִיק, לִית מֵאן דְּכִיל לֵיהּ, כְּדִין עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כְּמָא דְאַמַר מִשֶּׁה.

ד) וְת"ח, דְּכִגִּין הָהוּא חוֹבָא אֲתָא עֲלֵיהּ, וְדָאֲרַע לֹון יִלְאִינוֹן דְּהוּוּ מִבְּתַר עֲנָנָא, וְנִסִּיב מִיַּנְיֵיהּ הָאִי בְּרִית קְדִישָׁא, וְזָרִיק לֵיהּ כְּלָפִי עֵילָא. וְאִי לֹאֹ דְאִינוֹן תָּאבוּ בֵיהּ, לֹא תָהּ לֵיהּ סִייעָתָא מְלַעֲלָא לְמִיעֲבַד הִכִּי. אֲלֹא בְּגִין לְאַתְּוָאָה לֹון, דִּישַׁתְּמוּדְעוֹן חוֹבִיהוֹן דְּתָבוּ בְּהָהוּא צְדִיק, דְּנָטַר הָאִי בְּרִית, וְהִשְׁתָּא אַחִילוּ שַׁבְּתָא דְאִיהוּ לְקַבְּלֵיהּ, דְאִיהִי קְאִי לְאַגְנָא עֲלֵיהּ מִקְמִי מַדַּת דִּינָא.

ה) ת"ח מַה כְּתִיב, וַיִּסְעוּ מִמֶּרָה וַיְבִאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וּגּוֹ'. מַהוּ אֵילָמָה, אֲלֹא דְתָבוּ לְפּוֹלְחָנָא דְקַב"ה, וְלְקַבְּלָא מְלוֹי בְּלַבָּא שְׁלִים, בְּגִין כְּךָ אֲל"ימ"ה.

ו) וְהָא אוֹקְמוּהָ, דְּהֵימָא אֲתָרָא הָוָה מְשׁוּבָח בְּמִיָּא, מִכָּל אֲתָרִין דְּעֲלָמָא, דְּהָא אוֹרְיָתָא שְׁבַכְתָּב תַּמָּן הוּא, וְתַמָּן תָּרִין עֶשֶׂר מְבוּעִין, וְשְׁבַעֲעִין דְּקָלִין. וַיְכּוֹלָא

מסורת הזהר
ג) (שם טו) לעיל פרשת וישב אות לא צ"ת. ד) (שם) ה נ"א אגרי (דפוסים הראשונים). ו נ"א דדבר (דפוסים הראשונים). ז נ"א מסיף לאינון לאינון (קראקא). ח נ"א מסיף ליה רשו ולא הוּוּ ליה (קראקא). ט נ"א כלא (דפוסים הראשונים).

הסולם מאמר מלחמת עמלק

מעלה. ואם לא היו חוטאים ביוסף הצדיק, שה"ס שמירת ברית מילה, ויסוד הקדוש, לא היתה לו לעמלק תמיכה מלמעלה לעשות כך. אלא שניתן לו הכח לזה, כדי להראות להם, שנודע עונם שחטאו באותו צדיק, יוסף, ששמר את הברית הזו, ועתה חללו השבת, שהוא כנגדו, שהיה עומד להגין עליהם מפני מדת הדין.

ה) ת"ח מַה כְּתִיב וְכו': בּוֹא וּרְאֵה, מַה כְּתוּב, וַיִּסְעוּ מִמֶּרָה וַיְבִאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וּגּוֹ'. מַהוּ אֵילָמָה, וּמְשִׁיב, אֲלֹא שֶׁשָּׁבוּ לְעִבּוּדַת הַקַּב"ה, וְלִקְבַל דְּבָרֵי בִלְב שְׁלֵם, מִשּׁוּם זֶה אֵילִימָה, שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת אֲל"י מ"ה, אֲשֶׁר אֵלֵי, ה"ס הַמַּלְכוּת, וּמ"ה, הוּא שֵׁם הוֹיָה בְּמִלּוּי אֲלִפִּין, שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיא, מ"ה.

ו) וְהָא אוֹקְמוּהָ דְּהֵימָא וְכו': וְהַעֲמִידוּ, שְׂאוֹתָם מִקּוֹם אֵילִימָה, שֶׁה"ס הַמַּלְכוּת, הִיא מְשׁוּבָח

מאמר
שהוא כנגד צדיק חי העולמים, יתכפר להם העון של מכירת יוסף. והיינו שכתוב, ויורהו ה' עץ. היינו עץ החיים, שישמרו את יום השבת. והם חיללוהו, אז ויבא עמלק. כי מחמת חילול שבת חזר ונתעורר החטא דמכירת יוסף.

ג) בְּהֵימָא שַׁעְתָּא א"ל וכו': בְּאוֹתָהּ שַׁעָה אֲמַר מִשֶּׁה לִיהוֹשֻׁעַ, צָא עֲשֵׂה מִלְחָמָה בְּעֲמֶלֶק, כִּי לָךְ רְאוּי, מִשּׁוּם שֶׁאַתָּה בֶן בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק, יוֹסֵף, וְהוּא. עֲמֶלֶק, בְּאוֹתוֹ עוֹן שֶׁל מְכִירַת יוֹסֵף בָּא עֲלֵינוּ. וְאִם לֹא הִיָּה נִמְצָא צוּרֵר לְעֲמֶלֶק, מַחֲלִקוֹ וּמִבְּנוֹי שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק, לֹא הִיָּה מִי שִׁיכּוֹל לֹו לְעֲמֶלֶק. אִז עֲשֵׂה יְהוֹשֻׁעַ כְּמֹו שֶׁאֲמַר לֹו מִשֶּׁה.

ד) וְת"ח דְּבִגִּין הָהוּא וכו': וּבּוֹא וּרְאֵה שְׁבַשְׁבִּיל אוֹתוֹ עוֹן שֶׁל מְכִירַת יוֹסֵף בָּא עֲלֵיהֶם עֲמֶלֶק. כִּי עֲמֶלֶק פָּגַשׁ, אוֹתָם שֶׁהִיוּ מֵאַחֲרֵי הָעֵנָן, שֶׁהֵעֵן פִּלְט אוֹתָם לְחוּץ, וְלִקַּח מֵהֶם אֵת בְּרִית הַקְּדוּשָׁה, שֶׁחָתַן מִילַתָּם, וּזְרָקָם כְּלָפִי (דפניי דף ל' טור א')

זהר בשלח חדש ג
 בְּרָא דְמַהִימְנוּתָא, דְּהָא פְּלָהוּ ע' סְנֵהֲדִין יְמַהוּוּ אַתְרָא מִתְּזַנִּין, וּמִתְבְּרִין
 מֵאִינוּן מִיַּין עֵילָאִין בְּסִימָאן.
 ז) זַכָּאָה מֵאֵן דְּזָכִי לְהִנְהוּ מֵיָא לְאַתְבְּרָכָא מְנִיְהוּ. וַיִּשְׂרָאֵל קְדִישִׁין שְׂרָאן
 תַּמְן, כּוּמְחֲבְרִין אִינוּן מִיַּין עֵילָאִין בְּאִינוּן תְּרִין עֶשֶׂר מְבוּעִין תַּתְּאִין. וְאִי אִינוּן
 קְלָקְלוּ בְּקִדְמִיתָא, וְחִבּוּ לְגַבֵּי הַהוּא צְדִיק, הָא יֵאדְבָקוּ לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ, וּמִתְזַנִּין
 עַל גְּדִיה עֲלֵמָא. וְשִׁבְעִים תְּמָרִים יֵאֲתוּזִין מֵהַהוּא תְּמָר, וְזֹאת קוּמְתָן דְּמִתָּה
 לְתַמָּר. וְאִינוּן תְּרִין עֶשֶׂר מְבוּעִין, לְקַבֵּיל תְּרִין עֶשֶׂר שְׁבֻטִין, סְתְרִין לְהַהוּא
 אַתְרָא קְדִישָׁא.
 ח) וְהוּוּ יִשְׂרָאֵל עֶסְקִין בְּאוּלְפִן אוּרֵייתָא, דְּאוּלִּיפוּ מְפָרָה. וְאַתְחַבְּר עִמֵּיהוּ
 הַהוּא בְּרִית קְדִישָׁא, וְאַתְפָּרֵשׁ תְּרֵין עֶסְקִימָא מֵהַהוּא בְּאַר מִים, דְּתַנָּה מְמָרָר
 לְאִינוּן מִיַּין. וּמֵאֵן הָוּה גְּרִים חוֹבֵייהוּ עַד הַשְּׁתָּא.
 ט) אֲבָל הַשְּׁתָּא, כִּינֵן דְּאַתְדְּרוּ בְּתִיּוּבְתָא לְמֵאֲרִיהוֹן, וְקַבֵּי אולִּיף לֹון
 אוּרְחֵי דְהַהוּא אֵילְנָא דְתֵי, הַה"ד וַיִּוְרְהוּ ה' עֵץ, דָּא תוֹרָה שְׁבַכְתְּב. וַיִּשְׁלַף אֶל
 הַמִּים, דָּא תוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה. וּמֵאִי וַיִּשְׁלַף, אֶלָּא י"ש ל"ך, י"ש, דָּא עֲלֵמָא דְאַתִּי.
 הַה"ד, וְהַנְחִיל אוֹתְבֵי יֵשׁ. ל"ך, דָּא אֵימָא עֵילְאָה, תַּמְשִׁין תְּרַעִין דְּאַתְדְּבַק בֵּיהּ.
 כְּדִין בְּסִימוּ מֵיָא, וְנַחַת טְלָא עֵילְאָה מְעַתִּיקָא קְדִישָׁא, וְאַתְמְלִי חַקֵּל תַּפּוּחִין.

מסורת הזהר
 ח) (שיר ז) משפטים קצ צ"ו ז"ח מר ט"א. 1) (שמות טו) לעיל אות ב צ"ג. 2) (משלי ח) הקמה"ז אות ס.
 י) (קראקא). 1) נ"א מתזנין (דפוסים הראשונים). 2) ה"ג דפוס מונקאטש נ"א ל"ג ברית קדישא (קראקא). 3) נ"א עץ (וויניצא).
 4) נ"א מוסיף חובייהו גרמו (מונקאטש).

מאמר
 משובח במים, שה"ס חסדים, מכל המקומות, שבעולם, כי התורה שבכתב שם. שה"ס ז"א, שהוא היה דמ"ה, שאלמה הוא אותיות אלי מ"ה כנ"ל. ושם במלכות, י"ב עינות מים, שה"ס השפעת י"ב צירופי הויה אל המלכות, ושבעים תמרים, כנגד השם ע"ב המשפיע במלכות, שה"ס ע' סנהדרין ובי' עדים. והכל בסוד האמונה, שהיא המלכות. כי כל ע' סנהדרין ניזונים ממקום הזה, ומתברכים מאלו מים עליונים המתוקים. שבז"א.
 ז) זכאה מאן דזכי וכו': אשרי מי שזכה לאותם המים להתברך מהם. וישראל הקדושים חנו שם, והיו מחברים אלו מים עליונים, דז"א, באלו י"ב עינות מים תחתונים שבמלכות. ואם הם קלקלו בתחילה, וחטאו לאותו צדיק, הנה השיבוהו למקומו, שידווג עם המלכות, בסוד אלי מ"ה, כנ"ל. והעולם ניזון על ידו. וע' תמרים שה"ס ע' סנהדרין (דפוס י"ד לי טור א')

הסולם
 מלחמת עמלק
 כנ"ל, ניזונים מהתמר הזה, שהוא המלכות. שכתוב, זאת קומתך דמתה לתמר. ואלו י"ב מעיינות הם כנגד י"ב שבטים העליונים, הסובבים למקום הזה הקדוש. כי כנגד י"ב צירופי הויה, יש במלכות י"ב שבטים.
 ח) והווי ישראל עסקין וכו': וישראל היו עוסקים בלימוד התורה שלמדו ממרה, ונתחברה עמהם אותה ברית הקדושה שהיא יסוד, ונחש עקלתון, שהוא הס"א, נפרד מאותה באר המים, שהיא המלכות, שהנחש היה ממרר אותם המים. מה שעונותיהם גרמו עד עתה.
 ט) אב"ל השתא כיון וכו': אבל עתה כיון ששבו בתשובה לאדונם והקב"ה לימד אותם דרכיו של עץ החיים ההוא, שהוא ז"א. ד"ש, ויורהו ה' עץ. זוהי תורה שבכתב, דהיינו ז"א. וישלך אל המים, אלו הם תורה שבעל פה, שהיא המלכות. ומהו וישלך. אלא שהוא אותיות יש לך. יש, זהו עולם הבא, דהיינו החכמה

ד זהר בשלח חדש
 (א) מאן גרם כל דא, אל"י מ"ה, תיובקתא דישקאל למאריהון. וכדין תהו להון
 רשו, למשרי על הנהו מ"א. * הה"ד, ויחנו שם על המים. מאי ויחנו שם, אלא
 סמא דחיי שקרא באינון מ"יין, בגין כך ויחנו שם על המים.
 מדרש הנעלם

מאמר נחש עלי צור

(א) וּמִטָּף אֲשֶׁר הִפִּיתָ בוּ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ. תִּנָּא, א"ר יוסי,
 גְּלִיף הוּהוּ חוּטְרָא מִתְרִין סְטְרִין, בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא. חַד סְטְרָא דְרַחְמֵי וְדִינָא בְּאַתְוֹן
 גְּלִיפִין. וְחַד סְטְרָא דִּינָא בְּדִינָא, נַחֲשׁ עָלֵי צוּר.
 (ב) ת"ח, כְּתִיב וְנָתַתָּה הָרִם אֶת מִטְּךָ וְנָטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם. מַאי וְנָטָה.
 כְּלוּמַר, וְנָטָה בְּחַד גִּיסָא, דְּגִלְפָא בְּרַחְמֵי וְדִינָא. וְכְתִיב וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ,
 וְלֹא כְּתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ, כְּלוּמַר, אֲסִיטִי מַחַד גִּיסָא.
 (ג) וְאִי תִימָא, דְּגִלְפֵי הוּהוּ מִקְדַּמַּת דְּנָא נַחֲשׁ עָלֵי צוּר. אֲלֵא בְּאַסְנָא אֲתַגְלִיף
 דְּכְתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ וַיִּחַי לְנַחֲשׁ. בְּהֵימָא שְׁעֵתָא אֲתַגְלִיף נַחֲשׁ עָלֵי צוּר.
 (ד) וְת"ח א"ר יהודה, בְּעָא קב"ה דְּשְׁמוּי דְּהוּוּ גְּלִיפִין בְּחוּטְרָא יַעֲבִיד אֲתָאן.
 וְתִנָּא, תְּרִין י אֲתִין אֲתַעֲבִידוּ בְּיַמָּא, בְּהֵוּא סְטְרָא דְּסֵטָא מִשָּׁה בְּרַחְמֵי וְדִינָא.

חלופי גרסאות
 פ נ"א ל"ג ויחנו (דפוסים הראשונים). צ בדפו"י כתבו
 לפרשת בשלח דף ס"ד. ק נ"א הוּו גלפין בחוטרא עבד
 (דפוסים הראשונים). ר נ"א ל"ג אתין (קראקא).
 מפורט הזהר
 (ח) שמות טו) לעיל אות ה צ"ד. טו) שמות טז) שמות
 ס צ"מ. י) שם יד) בשלח כג צ"ק להלן אות לה צ"ק.
 כ) שם ד) ב"א וכג אות רסב ח"ב בהשמטות רעא:
 רעב: ת"ז ח"ס צג: להלן אות כא צ"צ.

מאמר הסולם
 באותיות חקוקות. ובצד אחד, היה דין בדין,
 נחש עלי צור.
 (ב) ת"ח כתיב ואתה וגו': בוא
 וראה, כתוב, ואתה הרם את מטך ונטה את
 ירך על הים. מהו, ונטה. ומשיב, כלומר, ונטה
 בצד הזה, ששם חקוק ברחמים ודין. וכתוב,
 ויט משה את ידו, ולא כתוב, וישלח את ידו.
 כלומר, שנטה מצד אחד.
 (ג) ואי תימא דגליף וכו': ויש אומרים,
 שנחש עלי צור היה חקוק מקודם לכן, כי
 בסנה נחקק, שכתוב, וישליכהו ארצה והי
 לנחש, באותה שעה נחקק על המטה, נחש עלי
 צור.
 (ד) ות"ח א"ר יהודה וכו': ובוא
 וראה, אר"י, רצה הקב"ה ששמותיו שהיו
 חקוקים במטה יעשו אותות. ולמדנו, ב' אותות
 נעשו ביים באותו הצד שנטה משה ברחמים
 ודין, א', שבקע הים לישראל ב"ב שבילים.
 ב'
 מאמר נחש עלי צור
 (א) ומטף אשר הכית בו וגו': למדנו,
 א"ר יוסי, חקוק היה המטה מב' צדדיו, בהשם
 הקדוש. בצד אחד, היו צד הרחמים והדין
 (דפו"י דף ל' טור א' *) טור ב')

ה מדרש בשלח הנעלים
"בזע ימא לישאל בי"ב שבילין, ואתיב בדינא על מצראי, ואתבע לון בתהומא.
הדא הוא דקתיב, וישב הי עליהם את מי הים."

חלופי גרסאות
"נ"א מוסיף ברחמי בזע (מונקאטש).

מסורת הזהר
(ל שם טו) בהשמטת ח"א רעא:

מחליף המנעולא במפתחא (כמ"ש בזהר לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש). וזו"ה, וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו. בכפו הוא בדיוק, דהיינו בכפו של משה, שהיא בחינת מפתחא, כי תחילה אחז בזנבו של נחש, שה"ס פעולה הא' דקו האמצעי, ואח"כ החליפו בכפו של עצמו, שהוא, פעולה ב' דקו האמצעי, שהחליפו במפתחא. שה"ס בחינת הדינים שבקו ימין, שהם מעלית המלכות לבינה. והנה נתבארו ג' הקוין שנחקקו במטה. שבחינת מטה הא', שנשאל, מזה בידך, ויאמר מטה, הוא בחינת קו הימין. וכשנהפך לנחש, הוא בחינת קו השמאל שנחקק במטה. ואחוז בזנבו, ויהי למטה בכפו. הם ב' פעולות של קו האמצעי שנחקק במטה, וכל אלו הבחינות נשאר חקוקות במטה.

אמנם עיקר המטה הוא בחינת המטה הב'. שה"ס קו האמצעי. וז"ש לעיל (פרשת ויצא אות כב) כד הוה האי מקל בידו של יעקב וכו' קרי ליה מקל. וכד הוה בדייחה דמשה ואהרן קרי ליה מטה. דהיינו שהוא בחינת קו אמצעי או של חו"ג הנק' מקל, או של גו"ה הנקרא מטה. ע"ש. ונודע שקו האמצעי כולל בעצמו כל הדינים שבימין ושמאל. ולפיכך נבחן בו במטה, ב' צדדים ובכל צד ב' בחינות. צד הא', של המטה, הוא היחוד של ימין ושמאל שעושה. וכו' ב' בחינות. א' גילוי אורות החכמה והחסדים המלוכשים זה בזה. שנעשה ע"י היחוד שלו. ואור הזה בכללו נקרא רחמים. בחינה הב' היא מיעוט הג"ר דחכמה דשמאל, שנעשה ע"י יחוד ימין ושמאל, כנ"ל (בפלפ"ס אות ל"ח). צד הב', הוא בחינת הדינים שבימין ושמאל שנחקקו בו. וגם בו ב' בחינות, בחינה א', היא דינין דשמאל, שיצאו מחמת המשכת החכמה ממעלה למטה, שדינים האלו נקראים נחש, כנ"ל. בחינה ב' של צד הזה, היא הדינים דימין, שיצאו מחמת עלית המלכות לבינה, שדינים אלו ה"ס דינים דמפתחא, הנבחנו, שנחלפו מבחינת זנבו של הנחש שהוא מנעולא, לבחינת כפו של משה, שה"ס מפתחא, כנ"ל.

וז"ש

מאמר
ב, שהשיב הים בדין על המצרים, והטביע אותם בתהום. ז"ש, וישב הי עליהם את מי הים.
ביאור המאמר. פירוש כל הגאולות באות מכת קו האמצעי. לפיכך כשרצה הקב"ה שמשה יוציא את ישראל ממצרים, מסר לו סוד המטה. שכל הכחות והפעולות שבקו האמצעי חקוקים בו. ולפיכך חקק הקב"ה במטה את כל ג' הקוין, שה"ס שמתיו של הקב"ה אל אלקים הוי"ה (כנ"ל בראשית א' אות ס"א ואות ע').

ועם זה תבין את סוד הכתוב, ויאמר אליו הי מזה בידך ויאמר מטה. וז"ס המשכת קו ימין אל מטה משה, שהוא בחינת חסדים בלי חכמה. ונקרא מטה, בסוד מטה כלפי חסד. ונודע שקו ימין נעשה ע"י עלית המלכות לבינה. וז"ס ויאמר השליכהו ארצה, דהיינו שיוציא עתה את המלכות מבינה, למקום המלכות הנקראת ארץ. שעם זה תוררים בינה ותור"מ אל המדרגה, והארת החכמה דשמאל, שה"ס קו השמאל, (כמ"ש בפלפ"ס אות כ"ט ע"ש. ואין להאריך פה) מבחינת הדינין שבו, מכונה נחש. וזו"ה ויהי לנחש. שעי"ז שהוציא הדינין דמלכות מבינה והשליך אותם למקומה לארץ, יצא קו השמאל במחלוקת על קו הימין, שהדינים שלו מכונים נחש. ואז וינס משה מפניו, שלא יכול לסבול הדינין דשמאל, וינס מהם. ובוה נחקק קו השמאל במטה. ואז נאמר, ויאמר הי אל משה שלח ירך ואחוז בזנבו, כי בסיום הדינין דקו השמאל יוצאים הדינים דמנעולא, שה"ס הדינים שבמסך דמלכות דמדת הדין. בסו"ה לפתח חטאת רובץ. וז"ס ואחוז בזנבו, שיעורר מדת הדין דמנעולא, הממעט את החכמה שבשמאל, שעי"ז יתיחד השמאל עם הימין (כנ"ל בפלפ"ס אות ל"ח) שבוה משתלמים שניהם, אלא שהחסד שבימין מאיר מלמעלה למטה, והחכמה שבשמאל מאירה רק ממטה למעלה, שהיא בחינת ו"ק דחכמה (כמ"ש שם). גם נודע, שקו האמצעי מעורר ב' פעולות, כדי למעט הג"ר דשמאל, שמתחילה מעורר המנעולא, ואח"כ, כדי שיהיה ראוי להמשיך הו"ק דחכמה (דפו"י דף ל' טור ב')

ו' מדרש בשלח הנעלים
(טו) בַּהֲהִיא שַׁעֲתָא, בְּעֵי לְאַפְקָא מִיָּא, א"ל קב"ה, מְשָׁה, אֶסְטִי חוּטְרָא
מְגִיָּסָא אֲחֲרָא. «דְּתֵרִין אֲתָאן אֲתַעְבִּידוּ בֵּיהּ. כְּמָא דְּאֲתַעְבִּיד מִסְטְרָא אֲחֲרָא. חַד

חלופי גרמאות

ת נ"א מההוא (דפוסים הראשונים). א נ"א ותרין (קראקא).

מאמר וז"ש (באות י"א) גִּלְיָף הוּה חוּטְרָא
מִתְרִין סְטְרִין, כִּי מִתְוֹךְ שֶׁהִמְטָה הוּא כַּחֲנִית
קו האמצעי, ע"כ יש בו ב' צדדים, שצד
הא' הוא מבחינת היחוד ימין שמאל שעושה,
ובצד הזה ב' בחינות, וז"ש, חַד סְטְרָא, צד
הא', שהוא יחוד ימין ושמאל, יש בו ב'
בחינות. הבחינה הא', היא דְּרַחְמֵי, אור
הֲרַחְמִים, שהוא האורות דחסדים וחכמה
מימין ושמאל שנתחדו זה בזה. ובחינה ב'
של צד הזה, היא וְדִינָא, דהיינו הדין שנעשה
מחמת יחוד ימין ושמאל, שהוא הדין של
מיעוט הג"ר דחכמה דשמאל, וחד סְטְרָא,
היינו צד הב' של המטה, שהם בחינת הדינים
דימין ושמאל שנחקקו בו, הוא דִּינָא בְּדִינָא,
דהיינו ג"כ ב' בחינות, שהן ב' מיני דינים,
ומתווכרים זה בזה, שבחינת דין הא' שבו,
היא דינין דשמאל הנקראים נַחֲשׁ, ובחינת דין
הב' שבו, היא דינים דימין שה"ס מפתחא,
והם מכונים צוּר. וז"ש, נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר, שב'
דינים האלו הם מתווכרים זב"ז, ונקראים,
נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר.

וז"ש (באות י"ב) וְנִטְהַ בְּחַד גִּיסָא
דְּגִלְיָפָא בְּרַחְמֵי וְדִינָא, כִּי לְקִרְעַת יַם סוּף
הִיָּה צִרְיָן לְצַד הָא', שְׁשֵׁם רַחֲמִים וְדִין,
מִכַּח הַיְחוד דִּימִין וְשִׁמְאֵל, שֶׁהִיָּה צִרְיָן לְהַמְשִׁיךְ
רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל, שִׁיקְבְּלוּ הַמוֹחִין דְּרַחֲמִים,
מִיְחוד הָאוֹרוֹת דְּחֻכְמָה וְחַסְדִּים. וְהִיָּה צִרְיָן
דִּין, לְהַטְבִּיעַ אֶת הַמְּצֻרִים, שׁוּה נַעֲשֶׂה מִתְוֹךְ
בַּחֲנִית הַדִּין שֶׁבְּצַד הַזֶּה, שֶׁהוּא מִיעוּט הַגִּי'ר.
כְּמוֹ שֶׁמִּפְרֵשׁ לְפָנֵינוּ.

וז"ש (באות י"ג) דְּגִלְיָף הוּה מְקַדְמַת
דְּנָא, נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר, שב' הדינים המתווכרים
זה בזה, הנקראים נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר, נַחֲקֵקוּ בְּמִטָּה
מְקוּדָם קִרְעַת יַם סוּף, דְּכַתוּב, וַיִּשְׁלִיכֵהוּ
אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ, בַּהֲהִיא שַׁעֲתָא אֲתַגְלִיף
נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר, דְּהִיָּנוּ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל,
אֲשֶׁר וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ, ה"ס יציאת
קו השמאל עם הדינים שבו, המכונים נַחֲשׁ,
ואח"כ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ, ה"ס הדינים
דמפתחא המכונים צוּר. ונַחֲקֵקוּ שֵׁם אֱלוֹ ב'
דינים הנקראים נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר.
(דפוס י"ד ל' טור ב')

טו) בַּהֲהִיא שַׁעֲתָא בְּעֵי וכו': באותה
שעה רצה להוציא מים. אמר לו הקב"ה, מְשָׁה,
נְטָה אֶת הַמְּטָה מִצַּד הָאֲחֵר, דְּהִיָּנוּ מִן הַצַּד
הַחֻקֵּק בּוֹ נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר. שְׁהֵם ב' מִיָּנִי דִין,
כְּנִל בְּסוּךְ. שב' אותות נעשו בו, כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ
בְּצַד הָאֲחֵר שֶׁל הַמְּטָה. אֹת אֶחָד כָּאן, בְּהַכָּאֵת
הַצוּר, שׁוּה נַעֲשֶׂה מִבְּחִינַת הַדִּינִים דְּצוּר. וְאֹת
אֶחָד בְּמִי מְרִיבָה, שְׁשֵׁם הִיָּה צִרְיָן הֵנֵס לְהַעֲשׂוֹת
מִבְּחִינַת הַדִּינִין שֶׁבְּנַחֲשׁ, כְּמ"ס לְפָנֵינוּ (באות
כ') אֲבָל עֵתָה, וְהַכִּית בְּצוּר, דְּהִיָּנוּ רַק בְּדִינִין
דְּצוּר, וְלֹא בְּדִינִין דְּנַחֲשׁ. מֵהוּ צוּר. וּמִשִּׁיב,
בְּצוּר הַזֶּה שֶׁנַּחֲשׁ עוֹלָה בּוֹ. כְּלוּמַר, שְׁה"ס
הַצוּר, שֶׁנִּאֲמָר עֲלָיו, דֶּרֶךְ נַחֲשׁ עֲלֵי צוּר.
פירוש

מדרש בשלח הנעלים ז
 ב את הקא, וחד את במריבה. אכל השתא, ונהקית בצור. מאי צור. בהאי צור
 ד' דסליק נחש.
 (טז) לזמנא אחרא א"ר אלעזר, מאי דכתיב קח את המטה ונהקהל את
 העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם. מהו ודברתם, אר"א, מני ליה עלי נחש. דהא
 אתעביד בצור, השתא בעי דיתעביד בנחש. לאשלמא שמוי דקב"ה, באלין אתון.
 (יז) משמע דכתיב ודברתם אל הסלע. וכתיב וינדבד העם באלהים ובמשה.
 מה פתיב בתריה, וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים. מה נחש חיליה בפומיה,
 אוף הקא בפומא.
 (יח) ומשה לא עביד הכי, אלא ההפה, ולא אשלים שמא, אלא תור
 פקדמיתא בשמא צור, ושבק דנחש, הה"ד ויך, ולא כתיב וינדבד, כמה דאתפקד
 ודברתם. דתנינן, צור למעבד, ונחש למללא. וכתיב ויך את הסלע במטהו
 פעמים, חד דלשעבר, וחד דהשתא.
 (יט) תניא, אר"א בה שעתא אשתאר שמא. כלומר, דלא אשתלים בההוא
 את, דשבק משה נחש, ולא אשתלים כל שמא.
 (כ) דהא בחד גיסא אשתלים בימא. מגיסא אחרא שרי בצור, ולא אשתלים

מסורת הזהר
 (ח) שם (יז) בשלח קיה אות תכה בהשמטות ח"ב רע"א:
 ח"ג מר. (י) (במדבר כ) ב"א ולו צ"ו. (ט) (שם כא)
 תרומה קלד צ"ג ז"ח נ ט"ב. (ט) (שם) תרומה קלד צ"א.
 (ט) (שם) הקסה"ז אות קא ח"א קו: רכט: ח"ג רעט:
 תק"ח צח ט"ב.

חלופי גרסאות
 ב נ"א ל"ג את (קראקא). ג נ"א באן (קראקא). ד נ"א
 וסליק (דפוסים הראשונים). ה נ"א דלזמנא (דפוסים הראשונים).
 ו נ"א דאתעביד (דפוסים הראשונים). ז נ"א בפומי (קראקא).
 ח נ"א הב"ה (דפוסים הראשונים). ט נ"א מוסיף ושבק
 שמא (דפוסים הראשונים). י נ"א דעבר.

מאמר המולם נחש עלי צור
 פירוש. כמו שנתבאר לעיל, שצור הוא בחינת
 דינין דימין, דהיינו דמסך דמפתחא שבקן
 האמצעי, ונחש, הוא בחינת דינין דשמאל
 היוצאים בעת שהארת החכמה שבשמאל נמשכת
 ממעלה למטה, כמ"ש (בפלפח"ט אות כ"ט
 ע"ש).
 (טז) לזמנא אחרא א"ר וכו': בפעם
 הב', דהיינו, בני מדיבת, א"ר אלעזר, מה
 שכתוב, קח את המטה והקהל את העדה אתה
 ואהרן אחיך ודברתם. מהו ודברתם, א"ר
 אלעזר, צוה אותו על הנחש. דהיינו שיעשה
 נס מבחינת הנחש, כי כבר עשה הנס בצור,
 כאן בהכאת הצור, עתה צריך שיעשה הנס
 בנחש, כדי להשלים שמותיו של הקב"ה,
 באלו האותות.
 (יז) משמע דכתיב ודברתם וכו': זה,
 שהציווי היה שיעשה הנס בנחש, משמע, כי
 כתוב, ודברתם אל הסלע. וכתוב, וידבר העם
 (דפויי דף ל' טור ב')

ח מדרש בשלח הנעלים
בנחש. א"ל קב"ה, עֲבַדְתָּ דְשָׂרֵי שָׁמַי, וְלֹא אֲשַׁתְּלִים לְמַעַבְדְּ אֶתִּין. אוֹף אַתְּ שְׂרִית,

מאמר הסולם נחש עליו צור
שמי, ולא נשלם לעשות האותות, אף אתה, התחלת, ולא תשלים להביא את ישראל לארץ. וז"ש, לכן לא תביאו את בני ישראל. התחלת להוציאם, ולא תשלים להביאם לארץ. לכן לא תביאו.

ביאור המאמר. ד' בחינות היו חקוקות במטה, ב' בחינות שהן רחמים ודין בצדו האחד, וב' בחינות דין, שהן צור ונחש בצדו השני. וג' בחינות מהן נתקנו ע"י משה, ב' בחינות שבצד הא' האירו במצרים. ובחינה א' מהצד הב', שהוא הצור, האיר בהכאת הצור, שהוציא מים רבים, שהם חסדים מרובים, לכל ישראל. אמנם בחינה ב' שבצד הב', שהיא הנחש, שהיא בחינת הארת ג"ר דחכמה דשמאל שממנו נמשכים כל הדינים שבעולם, זה לא תקן משה. כי משה ה"ס קו האמצעי, שממעט אותן ג"ר דשמאל, שמהם יונק הנחש, ואינו מתקן אלא ו"ק דחכמה דשמאל. וע"כ נשאר הנחש בלי תקון. אמנם לעתיד לבא, כשיתקן המנועולא, אז יתקן גם הנחש, שיתגלו הג"ר דחכמה שנגזו, שה"ס אר"א הפנימיים שנגזו בעולם התקון. ואז יתבטלו כל הדינים והקליפות.

וז"ש (באות ט"ז) מהו ודברתם. אר"א, מני ליה עליו נחש, שצוה אותו לתקן את הדינים דנחש. דהא אתעביד בצור, כי הדינים דצור כבר נתקנו ע"י שנתנו מים להשקות את העדה, השתא בעי דיתעביד בנחש, שיתקן הדינים דנחש, שהם הדינים דג"ר דחכמה דשמאל. לאשלא שמוי דקב"ה בארץ אתוון, דהיינו שיהיה גמר התקון, ויתגלו אר"א הפנימיים, ואז יאירו הג"ר דחכמה דשמאל, והדינים של הנחש יתבטלו. משמע, דכתיב ודברתם אל הסלע, שהדבור, ה"ס המשכת חכמה. ומביא ראייה, משכתוב, וידבר העם באלקים ובמשה, שפירושו, שהמשיכו הארת ג"ר דשמאל, שהוא כנגד אלקים ומשה, שה"ס קו האמצעי הממעט הארת ג"ר דשמאל, כנ"ל. ובוה שהמשיכו הג"ר דשמאל, הם חטאו לאלקים ומשה, ולפיכך מה כתיב בתריה וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים, שה"ס הדינים דג"ר דשמאל הנקראים נחש כנ"ל. הרי שהמשכת החכמה מכונה דבור. משום שהדבור היוצא מן הפה מגלה כל מה שיש במוחין, אפילו הג"ר, אבל הו"ק דהארת חכמה, הם בחינת ל"ב, בסוד לבא לפומא לא גליא. וז"ש, (דפויי דף ל' טור ב')

מדרש בשלח הנעלים טו
 וְלֹא תִשָּׁתְּלִים. לְכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׂרִית לְאַפְקָא לֹון, וְלֹא יִתְשָׁלִים
 לְאַעְלָאָה לְהֹון לְאַרְעָא, לְכֵן לֹא תָבִיאוּ.
כא אר"א, ידע לבא ידמשה בקדמיתא דדחיל, פד חמא נחש. דכתיב
 וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו. לְבָא חָמָא, וְלֹא יָדַע.
כב א"ר אֶלְעָזָר, פְּתִיב * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֵשׁ נַחֵשׁ וַיְשִׁימָהוּ עַל הַנָּס. עַל
 נֵס לֹא פְתִיב, אֶלָּא עַל הַנָּס, בְּעָא לְאַתְקֵן וְלִהְשָׁלִים מַה דְחָסֵר. א"ל קב"ה,
 מֹשֶׁה, פְּתִיב הִי לְהַקְדִישֵׁנִי בְּמִים, בְּמִים וְלֹא בְדָבָר אַחֵר. כְּשֵׁם שֶׁהִתְחַלְתִּי בְּמִים,
 בְּעֵינָא דִישְׁתָּלִים בְּשָׂמִי הַנָּס בְּמִים. א"ר אֶלְעָזָר אֶתְרָא דְחָסֵר לֹא שָׁלִים, אֲבָל
 יִתְעַבֵּיד נְסָא * הַכָּא.
כג * א"ר יְהוֹשֻׁעַ, פְּתִיב * עֲשֵׂה לָךְ שְׂרָף. עֲשֵׂה לָךְ, לְתוֹעַלְתָּךְ. עֲשֵׂה לָךְ,
 פִּקֵּן מַמְה דְחָסֵרְתָּ. עכ"ז לֹא תִקֵּן אֶלָּא רְאִיָּה, שְׁהִי רֹאִין בְּנַחֵשׁ וְחִיָּין, אֲבָל לֹא
 * נִתְקַדֵּשׁ שְׂמָא בְּמִים, * וְנִשְׁאַר חָסֵר מִהֶשְׁאָר.
כד וְתִקְנַת בְּרָאִיָּה, * עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה וּגו', וּרְאִיתְ אֹתָהּ
 וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמִּיךְ, * הֲרֵאִיתִיךְ בְּעֵינֶיךָ וְשָׂמָה לֹא תַעֲבֹר. ת"ת, דְּעוֹנְשׁוּ הַזֶּה

מסורת הזהר חלופי גרסאות
 (ז) שמות (ד) לעיל אות יג צ"כ. (ק) במדבר כא) תרומה
 קלד צ"ת. (ז) (שם כז) בהשמטות ח"ב רעב. (ח) (שם
 כא) שלח קכה צ"ו ז"ח נ ט"ב. (ת) (שם כז) כי תצא
 ל צ"ח. א) (דברים לד) בהשמטות ח"ב רעב;
 כ ניא תשתלים (קראקא). ל ניא ליג דמשה (קראקא).
 ח ניא ליג ולהשלים (קראקא). י ניא את מגיד (דפוסים
 הראשונים). ט ניא הדא (קראקא). ע ניא נקדש (דפוסים
 הראשונים). פ ניא ונשתאר (דפוסים הראשונים).

מאמר המסלם נחש עליו צור
 יכולים להאיר, ע"כ לא היה יכול להכנס
 לארץ. וד"ש, אמר קב"ה, עבדית דשרי שמי
 וְלֹא אִשְׁתַּלֵּם, דהיינו שלא גמרת התקון
 בימך, שגם הג"ר דחכמה יוכלו להאיר, ע"כ
 אוף את שרית וְלֹא תִשְׁתַּלֵּם, שגם אתה
 אינך נשלם שתוכל לבא לארץ ישראל ולהאיר
 שם, משום שבחינתך היא ג"ר, כנ"ל, * לְכֵן
 * לֹא תָבִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אלא יהושע,
 שהוא אור הלבנה דהיינו בחינת ו"ק, הוא
 יבא ויאיר בארץ ישראל.
כא אר"א ידע * בַּא וכו': אר"א, לבו
 של משה ידע בתחילה, שירא כשראה את
 הנחש. שכתוב, וינס משה מפניו. הלב ראה
 ולא ידע. שאז עוד לא ידע שבטתו, מפני
 שלא יוכל לתקנו, לא יוכל להכנס לארץ
 ישראל.
כב א"ר אֶלְעָזָר כְּתִיב וכו': אר"א,
 כתוב ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס.
 על נס לא כתוב, אלא על הנס. היינו, שרצה
 לתקן ולהשלים מה שחסר, דהיינו תקון דינו
 דנחש. א"ל הקב"ה, משה, כתוב, להקדישני
 (דפוסי דף ל' טור ב' *) טור ג')

י מדרש בשלח הנעלים

דאפילו ראיה * לא תקן כדתוי, פינן דעבד * ליה ראיה, בהאי אשלים ליה ראיה, אכל לא אשלים שמייה במיא, כמו כל שאר שמא.
כה א"ר יצחק, בפעשה שאמר קב"ה לכן לא תביאו. אמר משה, האי חוויא לתקלא ידעלמא תוה. א"ל קב"ה לאו הכי, דינא תוה לחיביבא, וחיין למארי קשוט.
 * דכתיב * וראה אותו וחי. באותה פעשה ידע משה דרכיו, והצדיק עליו את הדין.
כו פתח ואמר, * הצור תמים פעלו, דא הוא צור דקא אמרינן. אל אמונה ואין עול, דכתיב וראה אותו וחי. וכתיב * האל תמים דרכו.
כז א"ר חייא, וקא תנינן אל * גזרת רחמי. כד"א * אל מוציאם ממצרים. * אל רחום וחנון. א"ל לאו הכי, דתנינן, * דשליט רחמי על דינא. אל בלחודוי יכולת * הוא, ורשותא * הוא דיליה. מאי יכולת, שולטנותא. כלומר, שולטנותא דאל, אתגבר גזרה דיליה. כד"א * יש לאל יד, דרשותא דיליה יכולת דעינא בישא. אמר ליה וקא כתיב * האל הגדול הגבור. אל גדול נצחא, אל בלחודוי נצחא.

חלופי גרסאות

צ נ"א ל"ג לא תקן כדחוי (דפוסים הראשונים). ק נ"א ל"ג ליה (קראקא) ונ"א ראה ליה (וויניצא). ר נ"א עלמא הית (קראקא). ש נ"א באותה פעשה דכתיב וראה אותו וחי ידע (דפוסים ראשונים). ת נ"א הוא ול"ג גזרת רחמי (קראקא) א נ"א שליט (דפוסים הראשונים). ב נ"א הוא ליה (קראקא). ג נ"א ליה (קראקא). ד נ"א ל"ג רשותא דיליה (וויניצא) ונ"א ל"ג מן רשותא עד אמר (קראקא).

מסורת הזהר

(ב) במדרש (א) שלח ככה צ"ל. (ג) (דברים לב) תולדות לו צ"ה. (ד) (תהלים יח) בלק סר צ"ה. (ה) (במדבר כג) בהשמטות ח"ב רעב. (ו) (שמות לח) ויצא ק צ"ו ח"ב רסב. ח"ג טז: קמ: רנת. ת"ז תכ"ב סז: ת"ע קכט: (ז) (בראשית לא) ויצא קמו צ"ג. (ח) (דברים י) משפטים קלח צ"ה.

נחש עלי צור

פעלו. שלא ימותו בצמא. אל אמונה ואין עול. היינו הדינין דנחש אינם עול, שכתוב, וראה אותו וחי. שלאנשי אמת הוא חיים. כנ"ל. וכתוב האל תמים דרכו. שפירושו מה שבדא האל הדינין דנחש, תמים דרכו, מפני שהוא רק לרשעים, אבל לצדיקים הוא חיים.

כו א"ר חייא וקא וכו': אר"ח, אתה אומר, שהאל הוא רומן לדינין דנחש, והרי למדנו, א"ל, הוא גזרת הרחמים. כש"א, אל מוציאם ממצרים. אל רחום וחנון. א"ל אינו כן. כי למדנו שאל רחום פירושו, ששולט הרחמים על הדין. אבל א"ל בלבדו, הוא לשון יכולת, והרשות הוא שלו. מהי יכולת. היינו ממשלה, כלומר, ממשלתו של אל, שהתגברה וניצחה את הגזרה שלו. כש"א, יש א"ל יד. שפירושו יכולת שלו ורשות, דחינו הרשות והיכולת של עין הרעה שהיתה ללבו. א"ל והרי כתוב, האל הגדול הגבור. וגדול הוא חסד. ומשיב, אל גדול פירושו נוצח. וכן אל בפני עצמו פירושו נוצח.

נהדר

הסולם

מאמר

הראיה לא תקן לגמרי כמו שצריך, משום שלא המשיך שם מים, שהוא חסדים, עכ"ז כיון שעשה לו ראה, בסו"ה וראה אותו וחי, השלים לו הקב"ה, ראה, שיראה את א"י. אבל לא השלים על ידי הנס הזה את שמו במים, שהם חסדים, כמו כל שאר השם, דהיינו כמו התקונים הראשונים, שבקריעת ים סוף, והכאת הצור.

כה א"ר יצחק בפעשה וכו': אר"י בשעה שאמר הקב"ה, לכן לא תביאו. אמר משה, נחש הזה, הוא רק למכשול בשביל העולם. א"ל הקב"ה אינו כן, הוא דין לרשעים, וחיים לאנשי אמת. שכתוב, וראה אותו וחי. באותה פעשה ידע משה דרכיו והצדיק עליו את הדין.

כו פתח ואמר הצור וכו': פתח ואמר, צידוק הדין, הצור תמים פעלו. זה הוא צור, שאמרנו, בסוד נחש עלי צור. שתקן אותו בהכאת הצור ויצאת המים. וע"כ, תמים (דפו"י דף ל' טור ג')

מדרש בשלח הנעלם יא

כח נהדר למילי קדמאי, וכתוב ^ט הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, הא צור. אל אמונה ואין עול וגו', הא נחש עלי צור. וכתוב ^ז האל יעות משפט. משום דאורחיה דנחש לאסטאה אורחיה, לכך פתיב ואין עול. האל יעות משפט ח"ו. א"ר אלעזר, היינו דכתיב ^ו אשמעה מה ידבר האל ה'.

כט ^ז וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו. כד"א ^ז מטה כלפי חסד. א"ר יוסי שני מטות היו, אחד של משה, ואחד של הקב"ה. ^ח משמע דכתיב ^ט ומטה האלהים.

ל דתנינן, בשעתא שהיה נוטל משה המטה, היה כאלו היה ברשותו ^ט וביכלתו. וה"ד ^ט ויקח משה את מטה האלהים בידו. ודאי שבירדו לקח, אלא מהו בידו, ברשותו, כאלו הוא שלו.

לא וא"ר יוסי, ברשותו של משה היה, עד שהוקם המשכן. כיון שהוקם המשכן, החזיר המטה לפני העדות. ומשם היה נוטלו לעשות בו נסים. וה"ד, ^ט ויקח משה את המטה מלפני ה', כיון שלקחו הרי הוא ברשותו, וכשלו היה.

לב א"ר יהושע, אותו המטה של סנפיריגון היה, ומששת ימי בראשית אתפרי. כמה דתנינן, והמכתב והמטה. רבי יהודה אומר, של עץ היה.

חלופי גרסאות

ה ה"ג הסלם נ"א כתוב נהדר למלי קדמאי אחר עלי צור (בכל הדפוסים). ו ברפוס קראקא חסר מן משפט עד משפט. ז נ"א מוסף מטה משפט מטה (דפוסים הראשונים). ח נ"א מוסף מאי משמע (קראקא). ט נ"א ביכלתו (דפוסים הראשונים). י נ"א ל"ג מן הה"ד עד סוף האות (קראקא). כ נ"א חור (דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

(שם לב) לעיל אות כו צ"ג. י (איוב ח) בהשמטות ח"ב רעב. כ (תהלים פה) שם. ל (שמות ד) בהשמטות ח"ב רעב. מ (שם יז) ב"א רכג צ"ה. נ (שמות ד) בהשמטות ח"ב רעב. ו ז"ח כו ט"ד. ז (שמות ד) בהשמטות ח"ב רעב.

נחש עלי צור

משכתוב, ומטה האלקים. פירוש. מטה האלקים הוא מבחינת מלכות שנקראת אלקים. מטה משה, הוא מבחי' ז"א. כי משה הוא מרכבה לז"א.

ל) דתנינן בשעתא שהיה וכו': שלמדנו בשעה שמשה היה לוקח המטה של אלקים, היה, כאלו הוא ברשותו וביכלתו. ז"ש, ויקח משה את מטה האלקים בידו. למה כתוב בידו, ודאי הוא שבירדו לקח. אלא מהו בידו, ברשותו, כאלו הוא שלו. כלומר שנתעלה מבחינת מלכות, לבחי' ז"א.

לא) וא"ר יוסי ברשותו וכו': ואר"י ברשותו של משה היה, עד שהוקם המשכן, כיון שהוקם המשכן, החזיר המטה לפני העדות, ומשם היה לוקחו לעשות בו נסים. ז"ש, ויקח משה את המטה מלפני ה'. כיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה.

לב) א"ר יהושע אותו וכו': אר"י, אותו

מאמר

כח נהדר למילי קדמאי וכו': נחזור לדברים הראשונים. וכתוב, הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, הנה צור. אל אמונה ואין עול, הנה נחש עלי צור (כנ"ל אות כ"ו). וכתוב האל יעות משפט. היינו משום שדרכו של הנחש לשטות דרכיו, לכך כתוב, אל אמונה ואין עול, כי חס ושלום שהאל יעות משפט. אלא שהוא מביא דינים על הרשעים אבל לצדיקים הוא חיים (כנ"ל אות כ"ה). א"ר אלעזר היינו שכתוב אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסלה. כלומר, שלצדיקים הוא שלום, ומביא דין על הרשעים. כדי שהצדיקים והחסידים ידאו, ואל ישובו לכסלה.

כט וישלח ידו ויחזק וגו': וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו. הוא כש"א, מטה כלפי חסד. א"ר יוסי ב' מטות היו, אחד של משה, ואחד של הקב"ה. זה משמע (דפוס ידף ל' טור ג)

יב מדרש בשלח הנעלים

לג) מאן דאמר של סנפירינגון הנה, דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכתוב מטה האלהים. ומאן דאמר עץ הנה, דכתיב ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וגו'.

לד) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אמר הקב"ה, מכאן ולהלאה הרי חק ומשפט לעשות נסים. חק ומשפט, דכתיב נחש עלי צור. ושם נסהו, משום דכתיב וימתקו המים. דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה חק ומשפט, שלא יהא נקדש אלא במים שגממתקו.

לה) א"ר יהודה, פתיב פי מרים הם, מכאן שנינו, יש מים עכורים, ויש מים צלולים, ויש מים מתוקים, ויש מים מרים. ויצעק אל ה', למה צעק, מכאן שהנה בצער באותה שעה. א"ל הקב"ה, משה, הנחש * שנתפך בסנה, עכשיו אצטרך

חלופי גרסאות

ל נ"א מוסיף נחש עלי צור וכתוב (קראקא). ח נ"א שמתקו (דפוסים הראשונים). ל נוסח אחר ל"ג הקב"ה (קראקא).

מסורת הזהר

ו (יחזקאל א) נח צב צ"ה. פ (שמות טו) לעיל פרשת וישב אות לא צ"ת. צ (משלי ל) ב"ב נג צ"א ח"ב סד. רעב. ז"ה לא ט"ד של"א תק"ה צח ט"ד.

הסולם

נחש עלי צור

מכאן, שהיה בצער אותה שעה. על המים המרים. א"ל הקב"ה, משה, הנחש שנהפך, מחטה, בסנה, עתה צריכים לחקוק אותו בצור. ושניהם, הנחש והצור, עמדו על המים המרים. ובאותה שעה נחקק צור בנחש שהיה בו קודם, ויש, שם שם לו חק ומשפט.

פירוש הדברים. כבר נתבאר שהנחש הוא הדינים שבקו השמאל, הנמשכים עם הארת החכמה דשמאל. ומכונים דינים דכורא. וצור, הוא הדינים שבקו ימין, המבטלים את הארת הג"ר של החכמה, והם סותרים זה את זה. כי ע"כ כשיוצא קו השמאל נעשית מחלוקת בין ימין לשמאל, שהשמאל רוצה לבטל כליל את הימין, והימין רוצה לבטל את השמאל (כמ"ש בפלפא"ס אות כ"ט) וחסרון המים נמשך מדינים דנחש, כי הם מקפאים את החסדים הנק' מים, שז"ס ולא היה מים לעדה (כמ"ש בוחר בראשית א' דף ר"צ ד"ה כתיב. ודף רמ"ז ד"ה ימא דקאפו). והסתלקות הג"ר, ואחיות הקליפות המרים נמשכים מצור, שהם דינין דנוקבא, מבחינת המסך.

וד"ש, למה צעק, מכאן שהיה בצער באותה שעה, דהיינו שהיה בצער על אחיות הקליפות בחסדים, שה"ס מים עד שנעשו מרה כלענה. ולא ידע, איך להתגבר ולהרחיק את הקלי' משם. א"ל הקב"ה, משה, הנחש שנהפך בסנה, שה"ס הדינים שעם קו השמאל כנ"ל

מאמר

אותו המטה של סנפירינגון היה, דהיינו של אבן ספיר, ומששת ימי בראשית נברא. כמו שלמדנו (פסחים נד): והמכתב והמטה. ר' יהודה אומר של עץ היה. פירוש. המטה של בחינת מלכות היה של אבן ספיר כי המלכות נקראת אבן ספיר. והמטה של ז"א, היה של עץ. כי ז"א נק' עץ.

לג) מאן דאמר ש' וכו': מי שאומר שהמטה היה של סנפירינגון הוא לומד משכתוב, כמראה אבן ספיר דמות כסא. וכתוב מטה האלקים. וע"כ המטה הוא של אבן ספיר, כמו הכסא, שה"ס המלכות. ומי שאמר עץ היה, הוא לומד, משכתוב, וירחו ה' עץ וישלך אל המים וגו'. שהוא היה המטה. כמו שמפרש והולך.

לד) שם שם לו וגו': שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אמר הקב"ה, מכאן ולהלאה, הרי חק ומשפט לעשות נסים. חק ומשפט, היינו שכתוב, נחש עלי צור החקוקים במטה. ושם נסהו. משום שכתוב וימתקו המים. פירוש אחר. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה, חק ומשפט, שלא יהיה נקדש שמו ית', אלא במים שנמתקו.

לה) א"ר יהודה כתיב וכו': אר"י כתוב, כי מרים הם. מכאן שנינו. יש מים עכורים ויש מים צלולים, ויש מים מתוקים, ויש מים מרים. ויצעק אל ה'. למה צעק. (דפוס' דף ל' טור ג' *) טור ד')

מדרש בשלח הנעלים יג
 לחקקא ליה בצור. ותרווייהו עמדו על המים המרים. ובאותה שעה נתחקק צור
 בנחש שהיה בו קודם, הה"ד שם שם לו חק ומשפט.
 (ל) פד אתא רבי אבא, שאילו קמיה, אמר להו שפיר קאמר ר' יהודה,
 וקמי הווא. ואנא אצטריך לגלאה רזא דמלה, הוה תוונא דרבי יהודה גלי לה.
 (לז) אלא אמר הקב"ה למשה, משה, השתא במצרים היה המטה של אהרן
 לדחות הקש השולט על ישראל במצרים, אבל כשיצאו ממצרים, כמה מקטרגים
 מזומנים על ישראל, לדחותם בים, כמה מים מרים נודמנו אצלם. כמה מים
 רעים יקטרגו בהם.
 (לח) באו לים, בא רהב שרו של מצרים ושל ים. אמר הקב"ה, משה הרם
 את מטף ונטה את ידך. כיון דאמר הרם את מטף, מהו ונטה את ידך. אלא הרם
 את מטף נגד שרו של ים. באו למרה, כמה מים מרים נודמנו אצלם, ונצטער
 משה וצעק, הך הוא דכתיב ויצעק אל ה'.
 (לט) א"ל קב"ה, משה, הרי לך עצה בזה, השלך המטה אצלם, ויתחקק נחש

מסורת זוהר (ק) (שמנת יד) לעיל אות יב צ"י.
 חלופי גרסאות
 ס נ"א הוא (קראקא). ו נ"א והא (דפוסים הראשונים).
 פ נ"א המצרים (דפוסים הראשונים). צ נ"א מומני (דפוסים
 הראשונים). ק בדפוס קראקא חסר מן נודמנו אצלם עד נודמנו אצלם.

מאמר המסלם נחש עלי צור
 (כנ"ל אות י"ד) עכשיו אצטריך לחקקא
 ליה בצור, שצריכים עתה לעורר את הדינים
 דקו שמאל המכונים נחש. כדי שיבטלו את
 הדינים שבצור, להיותם סותרים זה את זה
 (כנ"ל וירא דף י"ט ד"ה כחום היום) ואז ימתקו
 המים. אמנם לא עד שיבטלו לגמרי את הדינים
 דצור, כי אז יבטלו המים, כי בשליטת קו
 השמאל נקפאים המים, אלא בשיעור שיהיו
 נשארים שניהם, הנחש, לבטל את אחיות
 הקליפות המרים שבמים, והצור, לבטל את
 הג"ר דשמאל, כדי שקו השמאל יתאחד עם
 הימין, ולא יבטלו הו"ק דהארית החכמה
 שבשמאל, גם לא יבטלו המים שהם החסדים.
 וז"ש, ותרווייהו עמדו על מים המרים, דהיינו
 הנחש וגם הצור ובאותה שעה נתחקק צור
 בנחש שהיה בו קודם, וכיון שהצור נחקק
 בנחש, נבטלו ממנו הקליפות המרות, כי
 הדינים נחש מבטלים אותם. הה"ד, שם שם
 לו חק ומשפט. חק, ה"ס הצור, הנמתק על
 ידי הנחש. ומשפט, ה"ס הדינים דנחש,
 המתקנים ע"י הצור. שתקונים האלו נעשו
 במרה. כנ"ל.
 (ל) פד אתא ר' אבא וכו': כשבא ר'
 אבא, שאלו לפניו פירוש הכתוב הנ"ל. אמר
 להם יפה אמר ר' יהודה. וכך הוא. ואני צריך
 (דפוס ידף ל' טור ד')

לגלות סוד הדבר, כי אני רואה שר' יהודה
 כבר גילה אותו אלא שצריכים לבאר.
 (ל) א"ל אמר הקב"ה וכו': אלא, אמר
 הקב"ה למשה, משה, עתה במצרים, היה
 המטה של אהרן, מספיק לדחות הקש, דהיינו
 הקליפות הקשות, השולט על ישראל במצרים.
 אבל כשיצאו ממצרים, כמה מקטרגים יהיו
 מוכנים על ישראל, לדחותם בים. כמה מים
 מרים יודמנו אצלם, כמה מים רעים יקטרגו
 עליהם.
 (לח) באו לים בא וכו': ומפרש. באו
 לים, בא רהב שרו של מצרים, ושרו של
 הים, אמר הקב"ה, משה, הרם את מטף ונטה
 את ידך, שואל, כיון שאמר הרם את מטף,
 מהו ונטה את ידך. ומשיב, אלא הרם את מטף,
 כנגד השר של הים, להכניעו. באו למרה,
 כמה מים מרים נודמנו אצלם, ונצטער משה
 וצעק. ז"ש ויצעק אל ה'.
 (לט) א"ל קב"ה משה וכו': א"ל הקב"ה,
 משה, הרי לך עצה בזה. השלך המטה אל
 המים, ויחקק נחש עלי צור, שניהם בחד
 (כנ"ל באות ל"ז) וינצלו. ז"ש, ויורהו ה' עץ,
 כמש"א, מקום שיפול העץ, שפירושו עצה.
 (וישלך

יד מדרש בשלח הנעלם
 עלי צור שניהם יביתד, וינצל. הה"ד, ויגרתו ה' עץ. כמד"א, מקום שפול
 העץ, שהוא עצה. וישלך אל המים. וכתוב שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור.
 ושם נסהו, עטרהו בנסים. אמר הקב"ה, מכאן ולהלאה, הרי לך שיעמוד אצל
 המים, הרי לך שיתקדש שמי במים.
זו כשבאו לאלים, באו המים לקטרג עליהם, אמר קב"ה, משה, במקום
 הזה אין צריך מטה, הרי יעקב שהוא האילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים.
 ושתיים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים. כשבעים עמודים, ושנים עשר
 שבטים, וזכותם יגן עליכם, במקום הזה שנקרא אילן, והוא אלים. כד"א, כי
 יבשו מאילים אשר חמדתם.
זא מיד ויחנו שם על המים, ומשמע דכתיב על המים, ומשמע דכתיב,
 שם שם לו, ולא במקום אחר. ושם שלטו בני ישראל על המים, ולא הוצרך המטה.
 מכאן ולהלאה אצטריך המטה בנחש עלי צור, אצל המים.
זב באו לחורב, באו המים לקטרג, אמר ליה הקב"ה, והכית בצור, המטה
 אצטריך הכא, והכית לאלו באותו צור, ולא בנחש. אמר משה, יתיר אצטריך

מסורת הוזהר
 (קבלת יא) ז"ח ס ט"א. (ישעיה א) בשלח צ"א ר נ"א בידך (רפוסים הראשונים). ו נ"א ויצילו (רפוסים הראשונים). ת נ"א ל"ג מן כמד"א ער וישלך. א נ"א שיקדש (קראקא). ב נ"א ל"ג מן זכותם ער כד"א (קראקא). ג נ"א במקום הזה שנקרא אילן והוא אלים משמע (קראקא). ד נ"א למרבר (קראקא). ה ברפוס קראקא חסר מן אצטריך הכא ער אצטריך הכא (קראקא).

מאמר **הסולם** **נחש עלי צור**
 וישלך אל המים כמו שנצטווה. וכתוב שם שם לו חק ומשפט. שפירושו שנחקק נחש עלי צור (כנ"ל באות ל"ז). ושם נסהו. היינו שעטרהו בנסים. אמר הקב"ה מכאן ולהלאה, הרי לך שיעמוד אצל המים, שהוא צור, שעל ידו יוצאים מים כנ"ל. הרי לך שיתקדש שמי במים, דהיינו ע"י חקיקת הנחש בצור, שמעביר הקליפות ממנו כנ"ל. ומתקדש השם.
מ כשבאו לאלים באו וכו': כשבאו לאלים באו המים לקטרג עליהם, דהיינו מתוך הדינים שבצור, אמר הקב"ה, משה, במקום הזה, אין צריך מטה, כדי לחקוק הנחש בצור ולבטל דיניו, כמו במרה, כי הנה יעקב, שהוא האילן בע' נפש, שירדו למצרים, והוא סוד ע' תמרים. ושתיים עשרה עינות מים, ה"ס שנים עשר שבטים. שהם כנגד שבעים עמודים שבז"א, בסוד השם ע"ב, שהוא ע' סנהדרין וב' עדים. וכנגד י"ב שבטים שבמלכות, המקבלים מ"ב צירופי הויה שבז"א. זכותם תגן עליכם במקום הזה, שנקרא אילן (דפני דף ל' טור ד')

מא מיד ויחנו שם וגו': מיד ויחנו שם על המים, ולא פחדו. זה שלא פחדו, משמע, משכחוב, על המים. דהיינו בלי יראה מקטרוג שלהם. ומשמע שכתוב במרה, שם לו, שמורה ולא במקום אחר. ושם באלים שלטו בני ישראל על המים, ולא הוצרך המטה, אבל מכאן ולהלאה, נצרך המטה בנחש עלי צור, אצל המים.
מב באו לחורב באו וכו': באו לחורב באו המים לקטרג. והיינו מתוך הדינים דקו שמאל, שהמים נקפאים, ואין מים לשתות. אמר לו הקב"ה והכית בצור. כאן צריכים המטה, והכית לאלו, באותו צור, שהוא דיין דמסך המבטלים הארת החכמה שבשמאל, שאז יוצאים מים (כנ"ל אות י"ז) ולא בנחש. כי דינים דנחש מקפאים המים, וכאן היו צריכים לפתוח המים, שאינם נפתחים אלא בצור. אמר משה

מדרש בשלח הנעלים מו
הקא, אָנא תָּמִי מִים דְּכַעוּ לְשִׁטְפָא. אַמַּאי, הֲנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר וְהַפִּיטָה בְּצוּר.

מג) א"ל קב"ה למשה, עדיין במריבה עתידים המים לקטרג יותר, שהם מים עכורים רעים וזדונים, ויזדווגו בהם בישראל בגלוי לעיניהון, וכאֹתָהּ שָׁעָה אֶצְטְרִיף הַמַּטֶּה, וְהַפִּיטֵר עֲלֵיהֶם הַנֶּחֱשׁ בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי הַה"ה, וְלִהְיֶה שְׁמִי לְעֵינֵיהֶם. מֵהוּ לְעֵינֵיהֶם. בְּגִלּוּי. וְכִדְבַר שְׁנֹדוּגוֹ בְּהֶם בְּגִלּוּי.

מד) ת"ח, הָכִי תָּמֵא דוֹד, דְּכַתִּיב א' לֹלֵי ה' שְׁהִיָּה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם, זֶה פְּרַעָה. אֲזִי עֵבֶר עַל נִפְשָׁנוּ הַמִּים הַזְּדוֹנִים, כְּדָאֲמַרִּינָן. וְכַתִּיב א' נִפְשָׁנוּ כְּצַפּוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקָשִׁים וְגו'.

מזה) א"ר אבא, מֵה רָאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁלֹא עָשָׂה בְּנֶחֱשׁ. אֶלֶּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִין לְמֹשֶׁה תְּנָה לָנוּ מִים, נְתִיעֵץ מֹשֶׁה וְאָמַר, קב"ה אָמַר לִי לְעֵמּוֹד בְּנֶחֱשׁ, וְאָנָּא תָּמִי דְאִין גְּזִירָה לְנֶחֱשׁ בְּמִים, דְּאִין יִכְוֹלְתוּ אֶלֶּא בְּעַפְרָה, וְדְכַתִּיב א' וְעַפְרָה תֹאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, מִשְׁמַע דְּעַפְרָה יִיכּוֹל וְיִשְׁיַצִּי כָּל יוֹמוֹי, אֶבֶל בְּמֵאָה

חלופי גרסאות

1 ו' נ"א ל"ג מן ויתקדש עד כדבר (קראקא). 2 ו' נ"א דבר (ווינצ'א) ונ"א כבר (קראקא). 3 ו' נ"א עמוד (קראקא). 4 ו' נ"א ל"ג דאין יכולתו (קראקא). 5 ו' נ"א א"ר יהודה מהכא ול"ג דכתיב (קראקא).

מסורת הזהר

1) (במדבר כז) לעיל אות כב צ"ר. א) (תהלים קכד) בהשמטות ח"ב רעב: 2) (שם) שם ת"ז תכ"ז עב: 3) (בראשית ג) נח קו צ"ב.

הסולם

נחש עלי צור

פירוש. כתו של פרעה היה בדינן דשמאל. ואז עבר עלינו המים הזדונים, דהיינו המים המרים, הבאים בסיום הדינים דשמאל, נפשנו כצפור נמלטה וגו' היינו ע"י התקון של נחש עלי צור (כנ"ל אות ל"ה). דהיינו כמ"ש כאן. ויצאו אל מדבר שור, הוא דינן דשמאל, כי שור הוא לשון ראייה, הרומזת על חכמה דשמאל, שמרוב הדינן שבו הוא מדבר. ובסיומו, ויבואו מרתה מחמת הדינים דצור (כנ"ל אות ל"ה) ואז ויורהו ה' עץ, שה"ס התקון דנחש עלי צור. וימתקו המים. שז"ס הפח נשבר ואנחנו נמלטנו.

מה) א"ר אבא מזה וכו': אר"א, מה ראה משה באותה שעה, במי מריבה, שלא עשה בנחש, כמו שנצטווה. ומשיב, אלא ישראל היו דוחקים למשה תנה לנו מים. נתייעץ משה, ואמר, הקב"ה אמר לי לעמוד בנחש (כנ"ל אות מ"ג) ואני רואה, שאין כח לנחש במים, שאין כתו אלא בעפר, שכתוב, ועפר תאכל כל ימי חייך, משמע שיאכל ויכלה עפר כל ימיו, אבל במים לא. כי לחיפך, הוא מביא לקפאון המים (כנ"ל אות ל"ה). וישראל דוחקים לי לתת

מאמר

משה, כאן צריכים יותר מהכאת הצור, כי אני רואה שהמים עומדים לשטוף. כלומר, שכח הדין הטמון בהם עתידים להתגלות. ולמה אתה אומר, הנני עומד לפניך שם על הצור והכית בצור.

מג) א"ל קב"ה למשה וכו': אמר הקב"ה למשה, עדיין במי מריבה עתידים המים לקטרג יותר, שהם מים עכורים רעים וזדונים, ויזדווגו בהם בישראל בגלוי לעיניהם, כלומר ששם יתגלה כח הדין שבמים בגלוי, ויתאחו בישראל. באותה שעה נצרך המטה, ותחיר עליהם הנחש שבגלוי לעיניהם ויתקדש שמי. מהו לעיניהם. היינו בגלוי. כדבר שנודווגו בהם בגלוי. כלומר כמו שכח הדין הטמון במים נתגלה ונתאחו בישראל בגלוי, אף אתה תחיר הדינים של הנחש בגלוי. ואז יהיה גמר התקון. כמ"ש לעיל (אות כ').

מד) ת"ח הכי תמא דוד, שכתוב, לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם. זהו פרעה. אזי עבר על נפשנו המים הזדונים. הוא כמו שאמרנו (באות ל"ה). וכתוב, נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו'.

(דפויי דף ל' טור ד')

מִזְּ מִדְּרַשׁ בְּשִׁלְחַ הַנְּעִלִים
 לֹא. וַיִּשְׁרָאֵל דְּחֻקֵּינָא לִי, וְאֶעֱיֵג דִּי־עֵבֵיד נִיֶּסָא, לֹא יַעֲבִיד בְּאַתְרֵךָ דָּא, אֲלֵא יִפְדֵּי
 אֶתְחַקֵּךְ, אֶתְחַקֵּךְ בְּעַפְרָא, וְלֹא בְּמִיָּא. דְּכִתִּיב ׀ וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ. וַצֹּרֵר
 בְּדָא אֶתְחַקֵּךְ, בְּמִיָּא, בְּמֶרְה, וּכְבֵר עֲבֵד נִיֶּסָא. ׀ טֵב דְּאֶעֱבִיד בְּהַאי, דְּאֶתְעֵבִיד נִיֶּסָא
 אֶתְרָא. וּמִיָּד וַיִּפֶּד אֶתְ הַסְּלַע * (בְּמִטְהוּ פְּעַמִּים, א"ל קב"ה, מִשָּׁה יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם
 בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי, דְּחֻשְׁבְּתוֹן דְּלֹא יִכִּיל נַחֲשׁ בְּמִים, לְכֵן לֹא תִבְיֵאוּ. ׀ וּמִטְדָּךְ אֲשֶׁר
 הִפִּיתָ בּוֹ אֶתְ הַיָּאֹר כּוֹי מ"ט מְשׁוּם דְּמִחַקֵּךְ בְּנִיֶּסִין תְּהוּ וְשָׁמָא קְדִישָׁא עֲלֵאָה
 רְשִׁימָא בֵּיה.

מסורת הזהר (שמות ד) לעיל אות יג צ"כ.
 כ נ"א לאלתר (קראקא). ל נ"א ל"ג כד אתחקך (קראקא).
 ח נ"א ל"ג טב ואעבד (קראקא). י נ"א דכתיב (קראקא).
 ט כדפוסים ישנים כתבו עד כאן פרשת המטה. ונוסח אחר לא גרסין מכאן עד סוף האות.

מִאֲמֵר הַסּוּלָם הַנְּחֵשׁ עַלֵּי צוּר
 תַּת לַחַם מִים, וְאֶעֱפֵי שִׁיחִיה נַעֲשֶׂה נֶס, שְׁהַנְחֵשׁ
 לֹא יִפְסִיק הַמִּים, לֹא יַעֲשֶׂה בְּמִקּוּם הַזֶּה, אֲלֵא
 בְּגַמְר הַתְּקוּן, שְׁמִשָּׁה רֵאָה, שְׁעוּד לֹא הִגִּיעַ
 זְמַנּוֹ. אֲלֵא כְּשֶׁנְּחַקֵּךְ הַמִּטְה בְּנַחֲשׁ (כְּנ"ל אֹת
 י"ד) נְחַקֵּךְ בְּעַפְרָא וְלֹא בְּמִים. שְׁכֵתוּב, וַיִּשְׁלִיכֵהוּ
 אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ. אֲבָל צוּר, נְחַקֵּךְ בּוֹה, בְּמִים,
 כְּמֶרְה, וּכְבֵר עֲשֶׂה נֶס, בְּמִים, בְּחֹרֵב, טוֹב
 שְׁאֵעֲשֶׂה בּוֹה שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ נֶס אַחַר, בְּחֹרֵב,
 מִיָּד וַיִּפֶּד אֶתְ הַסְּלַע בְּמִטְהוּ פְּעַמִּים. א"ל הַקְּב"ה,
 מִשָּׁה, יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי, שְׁחֻשְׁבְּתֶם,
 שְׁלֹא יוּכַל הַנַּחֲשׁ לְהִיּוֹת עִם מִים, לְכֵן לֹא
 תִבְיֵאוּ. וּמִטְדָּךְ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶתְ הַיָּאֹר, מִהוּ
 הַטַּעַם. הֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁהִיא חֻקֵּךְ בְּנִסִּים, וְהַשֵּׁם
 הַקְּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן, רְשׁוּם בּוֹ.

ויש להבין, הרי גם משה ידע שבגמר
 התקון יוכל הנחש להמצא עם המים, אלא
 (דפויי דף ל' טור ד') דף ל"א טור א')

סליק פרשת בשלח

